

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR : DIMITRIE ALEXANDRESCO

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Înalta Curte de casație

PRIM-REDACTOR : ION N. CESADESCU

REDACTOR-PROPRIETAR : I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an, în România, cu Tabla. . . 45 lei
 6 luni 20
 3 luni 10
 Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

*Apare de două ori pe săptămână
 sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația

București, CALEA RAHOVEI— 5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON № 16/98

S U M A R

Obligativitatea cunoașterii legilor, de d-l Isidor I. Birnberg.

JURISPRUDENȚA :

Curtea de casație, s. II: N. Simionescu recurs corecțional;

Idem, s III: Pavel Hrisulis ca Consiliul de igienă și salubritate publică în Constanța;

Tribunalul Buzău: Smaranda Mereoaia cu Alexandru Costică Niculescu.

Informațiuni.

Obligativitatea cunoașterii legilor

Se observă, dela prima vedere, idea ce stă la baza aplicațiunii legilor. Ea se manifestă prin înălțurarea unei distincțiuni, ce există în mod natural, între cele două categorii de subiecte de drept: cunoscătorii și necunoscătorii legilor. În adevăr, ca subiecte de drept, toți sânt considerați a cunoaște legea.

Este aceasta, bine înțeles, o reputațiune ideală, pentrucă realitatea situațiunii este în dezacord cu îndatorirea ce se impune. Dar, dacă ar fi numai constatarea acestui dezacord, rezultatul s'ar putea privi ca una din curiozitățile institutelor de drept. Capriciul este însă mai important, căci, atunci când savanții răușesc a preciza o nouă controversă, logograful spune: *certant grammatici*, indicând astfel avantajul acestora de a putea avea, fiecare din ei, o părere distinctă sau o soluțiune personală, chiar izolată. Acest avantaj le este însă rezervat în mod exclusiv, cu toate că numai ei sânt inițiați în subtilitățile științei. Este în joc o artă specială de interpretare, o virtuozitate de discernământ și de vivificare a principiilor, din care rezultă secretele unei dialectice proprii.

Există și un adagiul tradițional, în care s'a păstrat îndatorirea de a cunoaște legea: *«nemo censetur leges ignorare»*.

Dar, cum se interpretează această îndatorire? Se impune, pur și simplu, ca normă obligațiunea de a preconstitui, în fiecare moment, soluțiunea unică și subiectivă a judecătorului, căruia savanții îi servă de mentori științifici! După cum se vede metoda este simplistă. Raporturile juridice în mișcare se presupun condiționate la două compromisiuri, și anume cari sânt: subordonarea soluțiunilor practice unor subiectivațiuni variabile și anticiparea implicită a acestor soluțiuni.

Schița acestui dinamism se poate exprima zicând: Tu trebuie să știi astăzi, în ce mod Aulu Ageriu, judecătorul, va aprecia mâine.

Această cerință este rezultatul ficțiunii *nemo censetur*, admise ca bază a principiului aprioristic: necesitatea cunoașterii legilor în interesul social. Și consecința la care se ajunge, se explică ușor, de oarece această cunoștință nu depinde de un criteriu științific, de o modalitate neschimbătoare. Din potrivă, contigența, ce se remarcă, se manifestă nu numai la diferite epoci ci și în momente simultane chiar în sânul aceleiași organizațiuni. Privită în atare situațiune, cunoștința legilor este în funcțiune de o apreciere variabilă și relativă, și este condiționată numai de această apreciere. Or, actul judecătorului se succede posterior actului juridic; este deci în joc o artă specială, care să stabilească anticipat soluțiunile ce vor avea loc.

Cu modul acesta, introducerea postulatului utilitar *nemo censetur*, în elaborarea regulilor de punere în viață a legilor, este redusă la absurd de consecințele admiterii lui. Ele înlătură ficțiunii eficacitatea în vederea căreia a fost creată și aduc, în locul siguranței colective, urmări iraționale și irezolubile.

Formula ideală nu are prin urmare calitățile ce i se atribue. Ea dezarmează tocmai pe cei nearmați!

Din prezumpțiunea, ce se desprinde din adagiul pomenit, se degajează îndată noțiunea unui alt suport al construcțiilor procedurii juridice. Cu toată

simplicitatea în care se exprimă nepermiterea ignoranței legilor, cunoașterea aceasta implică însă o dexteritate deosebită.

Unele texte obligatorii fac în adevăr aplicațiuni izolate a unor principii generale. Dar uneori ele sânt pure afirmațiuni de simple voințe arbitare. Și atunci, posedarea legilor este rezultatul unei rutine și perseverențe îndelungate. Pe lângă știința propriu zisă se alătură varietatea și seria nesfârșită de aplicațiuni pozitive și concrete, ce presupun cunoștiințe foarte multiple și complexe. Restricțiunea ce se face, pentru a se aplica adagiul numai legilor de interes general și social, nu atenuează în nimic urmările mai sus arătate, căci și aceste legi formează un ansamblu foarte important și presupun o erudițiune juridică și mai accentuată.

Ca atare, chiar unui jurisconsult reputat, se impută ignoranța dreptului. Acest lucru se face lui Cicerone, căruia i se pune în sarcină o «absolută neînțelegere a condițiunilor dezvoltării procedurii romane». În general, acest scriitor nu se bucură de o mare considerațiune în ochii savanților moderni. Imputarea de mai sus i se face de un jurisconsult din zilele de azi și se întemeiază pe credința lui Cicerone că prudenții ar fi întocmit formulele judiciare, pentru ca împiricinații, după publicarea fastelor, să fie siliți a recurge tot la oficiul lor. Dar, lui Cicerone i se poate aduce o învinuire și mai semnificativă. El afirmă, în discursul său pentru Murena, că știința dreptului înseamnă aproape nimic; ea constă în cea mai mare parte în chestiuni de ortografie și punctuațiune. Și critica s'ar adresa oare jurisconsultului roman pentru că el a redus importanța științei? Lucrul ar fi legitimat pentru că orațiunea sa are loc la o epocă târzie, când se puteau cunoaște principiile științei; fixarea vulgară a legii se operase de mult; jurisprudența intrase în fazele ordinare. De aceea, deși celebrul orator roman nu era un spirit de natură a privi la un loc deslănțuirea științei, se poate însă ca, făcând abstracțiune de sorghițele instituțiunii și mai ales ignorând evoluțiunea implinită, el să fi observat că aplicațiunea legală avea în sine ceva steril și rigid. Căci, pentru profan, formularea principiilor în formulele seci ale legii, metodele de adaptare ale legii, și în urmă rezultatele finale apăreau ca lipsite de acel caracter de autoritate ce presupuneau. Știința dreptului, crede Cicerone, nu avea trecere decât în timpurile când era secretă. El era și mare preot, *pontifex maximus*; cunoștea deci cum se cumulează interpretarea voinței divine cu administrarea jurisprudenței civile. Cuvântul său era astfel sau o inconștientă revoltă sau o apreciere de erudit.

Dificultatea cumodul acesta se mărește. Pos-

tulatul inițial se găsește și mai mult pus între două semne de întrebare: Cum a putut fi legi-timat, cum a putut persista?

Prima întrebare este foarte importantă. Ea întâmpină mai ales o surpriză cu totul neașteptată, când se observă că fenomenul de publicitate al legii are loc în etape cu totul târzii ale dezvoltării instituțiunilor sau civilizațiunilor.

Este indiferent pentru problemul de față chestiunea, dacă în lipsă de codificare a legii, a vorbi de publicitatea ei nu este a formula cel mai caracteristic sarcasm. Pentru că deși legea lungea în cutumele locale, cât timp însă cutumea a trăit ca normă obligatorie, este evident că ea constituia o manifestare externă cu totul identică legii. Orice formă teoretică care ar avea relațiune cu disputa între Thibaut și Savigny nu interesează aci. Ceea ce deocamdată ne interesează este a ști dacă, nu e tot acelaș lucru cristalizările pozitive legale cu normele obligatorii, ce rezultă din libera dezvoltare a relațiunilor din colectivitate. Cu toate că, atunci chiar când dreptul cutumiar ajunse la perioadele sale de perfecțiune, când cutumele erau selecționate în compilațiuni identice corpurilor de legi de astăzi, un spirit de neîncredere inspira sufletul omului, rezultând din incertitudinea și ezitarea aplicațiunilor lor. Așa se explică de ce una din doleanțele Revoluțiunii mari a fost codificarea legilor. Și acest deziderat a fost atât de resimțit, în cât chiar doctrinari iluștri, ca bătrânul Demolombe, spuneau că fac curs de cod Napoléon, iar nu de drept civil.

La un moment dat, într-o perioadă anumită a istoriei romanilor, acelaș spirit trebuie să fi determinat strigătul lui Crassus că «acest mic cod — era vorba de legea celor XII tabule — valorează cât toate bibliotecile filosofilor». Se poate totuși ca această exclamațiune să fie numai o formă a respectului ce inspira jurisconsultului formulele lapidare, din care s'a extras acea amploare din răspunsurile prudenților și edictele pretorului. În acest caz, ar fi numai o iluziune a noastră.

Se observă că prezintarea ce facem presupune existența materială a mijloacelor de a face legea publică, lucru ce nici azi nu se poate decât în infimă parte realiza. Făcând abstracție de această imposibilitate și admițând totul cu titlul ipotetic, încă chestiunea ce ne preocupă rămâne în picioare.

Cum a putut fi mulțimei cunoscută legea? Și, corolar al acestei prezintări, în ce mod s'a dat legii publicitatea necesară. Este prin urmare un problem cu două aspecte, un aspect teoretic și unul practic. În afară de inaptitudinea născută a omului de a se apropria de secretele științei, altfel decât în mod treptat, mai există dificultatea de a se putea realiza intrarea legilor în viața comună.

Tradiția atribue lui Cneiu Flaviu vulgarizarea dreptului civil, care, «cunoscut numai pontificilor», a stat «ascuns multe secole între sacrele și ceremoniile zeilor nemuritori» (Valeriu Maxim). Atât timp cât dreptul «păstrat caracterul său religios de la origine, «preoții conservau în calitatea lor de interpreți ai voințelor divine, monopolul necontestat al cunoașterii jurisprudenței civile» (Lambert). Cu toată publicarea calendarului judiciar al lui Flaviu, înțelesul legii și procedura de întrebuintă era deci un mister nepătruns. Din această cauză se explică imensa autoritate de care se bucurau, chiar în perioadele înaintate, puținii privilegiați cari cunoșteau solemnitățile cerute pentru punerea dreptului în mișcare, acel aparat simbolic și sacramental. Această autoritate este sugestiv redată de Ortolan, care figurează religiozitatea ce înconjoară pe deținătorul tainelor dreptului. «Așezat în atriul său, înconjurat de clienții săi și de acei cari vin să-l consulte, nobilul jurisconsult dă răspunsul său ca un fel de oracol».

La acest monopol, la acest privilegiu, patricianul din toate timpurile a renunțat cu multă greutate.

Cu toată evidența faptului că numai cei puținii aveau apanagiul cunoașterii dreptului, lupta ce s'a dus pentru publicarea fastelor denotă că ignoranța ceremonialului solemn și al procedurii formulare se resfrângea în pierderea drepturilor pentru cei ce nu posedau secretul lor. Și atunci când se pierduse semnificarea unei ceremonii sau formula pontifului apărea ca arbitrară, jurisconsultii epocii clasice, în neputința lor de a le da o explicare, recurgeau la aprecieri critice și ziceau ca Nerațiu: «Dacă am voi să dăm tuturor regulilor o explicare rațională, am găsi multe cărora nu le-am putea concepe rațiunea lor de a fi» (*De legibus*, 21. D.).

Intocmai precum religiunea apărea pentru mulțime și se percepea după fastul ei exterior, după cultul și ritualul practicat de augurii, thesmothefii sau thumimii sanctuarului, tot asemenea dreptul, având și el caracterul sacru al religiunii, avea și el cultul său, în care se țineau încheiate dogmele juridice, în care se simboliza astfel principiul abstract. În acest cult, turnată pentru totdeauna, forma devenea superstițioasă, și de ea nu se va dezbăra prudentul nici atunci când pretorul, ordonatorul abuzurilor de zi, va veni să înlăture indirect ritul liturgic, și să stabilească în loc un adagiu de echitate, de mai multă protecțiune sau de bună credință. În simbolul mistic, în care ficțiunea rămănea fosilizată pentru urmași, chiar când însuși principiul pur suferise mutilări reiterate și continue, se păstra totuși intoleranța cultului juridic, rutinara religiozitate a formei și adesea chiar apologistii trebuiau să se revolte și

ziceau, unii ca Julian: «Nu se poate găsi rațiunea la toate ce au hotărît străbunii». (*De legibus*, 20).

Dogmele științei, fundamentele artei ce însoțea speculațiunea juridică, elaborările de principiu ale legilor, cari au ridicat dreptul la stadiul important, în care a tronat el în antichitate, în Orient, la Roma, puteau da oare, prin ele înșile, satisfacțiunea necesară? Ce erau ele, fără fastul aparatului sacru în care se manifestau, sau fără auxiliul celor ce dețineau puterea și secretul de a le da această exteriorizare?

Cine putea să încalce atribuțiile acestor miniștrii ai cultului, preoți fanatici ai marelui religiuni a dreptului? Și cum se putea face această imixtiune? Căci geloși la extrem de apanagiul sacerdotal, făcând din misterul formelor de procedură o prerogativă de exclusivitate și de dominațiune, acești potențați în felul lor n'au desvăluit arta lor în afară de casta lor. Cheile, cu cari se puteau descifra acele enigme, au stat mult timp numai la îndemâna celor câțiva privilegiați, augustani ai științei, precum a stat claustrată știința în pagode inaccesibile.

Cine a înfrânt imperioasa obligațiune a tăcerii și a secretului, acela a comis un sacrilegiu fără seamăn. Pontificii nici nu prevăzuseră pedeapsa pentru o atare crimă. Ea era de neprevăzut. Și pedeapsa ar fi fost cea mai teribilă și cea mai exemplară, dacă crima aceasta supremă nu ar fi distrus în același timp și eficacitatea pedepsei. Era o fatală resemnațiune la care erau reduși sacerdoții judiciari.

Dar, cu toată darea la lumină a zilelor faste de procedură, cu toată colecțiunea ce a desvăluit formulele magice, preoții dreptului, deși au căzut dela o mare înălțime, au rămas tot ei stăpânitorii stărei de lucruri. Tot ei aveau să dirige îndeplinirea și înțelegerea formelor necesare; și când nu vor mai fi având nici acest monopol, le-a rămas rezervată patronarea spirituală a acestor formalități, ceace în ultimă analiză nu micșorează plenipotența lor. La aceste ceremonii, la acest decor simbolic, la acest ritual riguros, la acestea s'a impresionat mult un doctor al veacului al 18-lea și a zis: «Frumoasele legi, dela care toate națiunile primesc răspunsurile unui adevăr etern!».

Și când dreptul a eșit din tăcerea religioasă a sanctuarului, s'a răușit a se păstra totuși, în jurul acestei învățături selecte, o atmosferă de mister, o cuiasă statornică, și adesea soluțiunea problemelor se regăsește tot în pulberea acestor faimoase legi, cari au fixat adevărul imuabil, și au menirea și destinațiunea de a servi totdeauna de luminătoare a omenirilor!

Redactorul codului Napoléon afirmă și el credința de mai sus a cancelarului D'Aguesseau,

numai că ingenuitatea lui merge mult mai departe, căci el nu vede cum spiritul omenesc ar putea să se ridice mai sus de punctul unde a ajuns rațiunea scrisă în Digestele romane.

Un apologist mai mic, însă tot atât de entuziast, consacră știința dreptului roman «capodopera justiției, a înțelepciunii și a inteligenței omenestii».

Nu ar fi nimic dacă aceste naivități ar rămâne fără urmare. Ele consistă însă în tendința de a încătușa în perpetuu viața juridică în formele antice ale dreptului roman, rezultat al unei societăți apuse, cu rostul lor la vremea lor.

Și atunci din două una. Dacă dreptul este o necesitate a omului în viața lui socială, el trebuie să se mlădie după trebuințele variate de zi, și să fie în același timp cel mai maleabil sclav al lor. Înșă, conceptul arătat, care presupune acea ordonare sobră și fixă, nu este decât o dogmă capricioasă: întronarea ca fundament imuabil al unei aberațiuni științifice. Dacă, din potrivă, dreptul ar fi neschimbător prin esența lui, adică o consecință sumară și înfimă a legilor lumii, lucru ce s'ar exprima spunând că Dumnezeu el însuși nu l-ar putea schimba, atunci el trebuie să dea determinare omului, și să fie un diriguitor activ al societăților. Și ar rezulta atunci numai neconsecința irațională din pretinsul dezacord al transformărilor istorice ale societății și transformărilor paralele a instituțiilor de drept. Or, această lipsă de corelațiune neexistând în mișcarea socială, neinfluențarea această reciprocă este absurdă. Din potrivă, oricare ar fi sistemul de explicare dat fenomenelor colective, el repauzează totmai pe dependența necesară și implicită a societății și instituțiilor ei.

Tendința de perpetuare a fundamentelor științei de care vorbăm mai sus, are rădăcini foarte adânci. Ea este un accesoriu al unui concept de sinteză al omenirii vechi, a cărui prezintare nu poate fi făcută în cadrul restrâns al studiului de față. Nicăieri însă nu s'ar putea găsi mai precis formulată această obligațiune de a nu aduce atingere normelor stabilite, ca în legea biblică: «Nu veți adăoga nimic la cuvântul pe care vi-l anunț, și nu-i veți scădea nimic». (*Deut.* IV, 2).

În special, dogma imutabilității dreptului are ramificările sale foarte departe. Ea este o urmare a credinței că legile religioase sunt revelațiuni; căci, cum s'ar putea schimba sau altera o lege revelată de Dumnezeuire! Această constatare are importanță, de oarece tendința însăși, indiferent de orice altă atențiune, de a se păstra intacte izvoarele vechi desvăluie origina științei. Religiunea a lăsat dreptului urme indelebile, indicii eterne, cari se perpetuează în cursul timpului.

Această formă de egoism teoretic, legitimat de considerațiunea că autorul a fixat rezultatul ultim posibil al normelor aplicabile, care găseșie însă o desmintire ironică în derivatele speculațiunei omenestii și un contradictor absolut decisiv în obiectivarea trecutului, se găsește însă chiar pe terenul interpretării legilor.

De multe ori admirațiunea fanatică pentru legiferările anterioare se explică prin studiarea științifică și aprofundată a materiei, pentru a putea da o explicare și un înțeles complect legilor. Dar, cum se poate primi acea expansiune de a găsi în explicarea veche scopul final al normelor juridice, fixările definitive ale echității! «Trebuie, zice Montesquieu, să conservăm și să învățăm chiar hotărârile judecătorilor, pentru a judeca azi precum se judeca ieri».

Această recomandățiune, pornită din dorința de a îndepărta consecințele guvernămintelor despotice, se regăsește exprimată de jurisconsultul Paul, în mod mai general și mai dogmatic. Comentând Edictul el zice că: «nu trebuiesc schimbate interpretările fixate în toate timpurile». Enunțarea lui Paul poate fi acceptabilă, căci ea derivă din accepțiunea generalmente curentă a unui principiu social. Dar adesea ori, pretorul a trebuit să fecundeze interpretarea sa cu o nuanță de echitate, adecuată cerințelor zilei. De aceea, stabilitatea dreptului poate fi irațională, poate fi absurdă, poate fi, precum este, o iluziune ce dispare la cea mai mică analiză, căci, atât timp cât stă legea în tronul ei teoretic, speculațiua pură poate admite un sistem sau altul, poate dacă e vorba de căutarea naturii dreptului, să fie realistă sau spiritualistă. Dar imediat ce dreptul intră în practica vieții, unde urmează să-și exercite imperiul său, stabilitatea interpretării eterne a legilor este o nebulie, pentrucă admiterea principiului distruge ideea însăși de legitimitate a legii. Legea fiind regulamentul relațiilor sociale este în această măsură inerentă instinctului și principiului de sociabilitate. A face legea imutabilă în aplicațiunea ei ar fi să se caute a se menține în aceleași limite și corelatival ei, societatea. Conceptul stabilității legilor este astfel antiteza conceptului de evoluțiune și deci este irațional și absurd. El derivă din lipsa unui obiectiv mai întins al fenomenelor sociale. Transformările sociale nu se privesc de cât prin lumenele de ansamblu ale istoriei și ale științei. Fenomenul este general. Putem transpune foarte răușit o observare a lui Darwin în subiectul nostru. El se întreabă, în subiectul său de studiu, «pentru ce, până acum foarte de curând, naturalistii și geologii cei mai eminenti, au respins mereu ideea de mutabilitate a spețelor». Și răspunsul său este, «pentru că credința în imu-

tabilitatea spețelor era aproape inevitabilă atât cât se atribuia o origine scurtă istoriei globului».

Legea fiind variabilă prin natura ei, conceptul în variabilității interpretării legilor echivalează astfel cu scoaterea legilor din uz.

Cu toate acestea, atari concepțiuni sânt prinse într'un angrenagiu, de unde ele nu scapă nici odată. Concepțiunea obligativității cunoașterii legilor este și ea o derivată a aceluiași mecanism. Chiar procedeul, pe care numai l-am tangențiat, este și el o derivațiune. Și fiindcă acest procedeu stă la baza elaborării juridice, ar fi necesar a preciza sistemul însuși de speculațiune. Însă acest sistem reclamă o prezintare vastă, care eșe din limitele acestui studiu. Vom arăta numai una din ideile lui dominante. Această idee îmbrățișează întreg procedeul și este, în modul de a se fi conceput lumea de către sistemul dualist, una din bazele cugetării omenești. Anticiteatea a transmis-o intactă, în forma concentrată a Sfinxului dela Giseh. Expresiunea ei în cuvinte o traduc poemele vedice, la finitul câte unei stanțe, unde răsăr enigmatic versete ca acestea:

«*Zeilor le place misterul*» sau
«*Ceeace e clar exprimat le displace zeilor*».

Înțelesul acestor stanțe este sesizabil din doitoilul punct de vedere, sau că cercetarea intelectuală a omului se scaldă în ascunsul lucrurilor, sau că rezultatele acestei activități trebuie să fie secrete.

Dar știința, adică preocuparea intelectuală și rezultatele sale, este secretă prin natura ei; ea desvăluie misterul numai celor puțini, adică celor absolut pregătiți. Îndată ce o cucerire intelectuală a intrat în domeniul dobândit al omului, a trecut forțat printr'o fază simbolică, rezultând din impulsivitatea de a fi eternizată și consacrată definitiv. Omul a spus că știința trebuie să fie secretă, dar nu pentru că natura ei o făcea inaccesibilă, ci pentru a se putea păstra, în mod exclusiv, avantajele ei. S'a ajuns aci, schimbându-se cauza cu efectul ei.

Or, din expunerea cu totul sumară asupra formei și procedeeului de speculațiune indicat mai sus, rezultă două consecințe. Prima se referă la cerința de a se păstra secretă știința. A doua, care distruge pe aceasta, dar care implică aceleași suporturi, se referă la obligațiunea de a cunoaște legea. Pe de-o parte procedeul de a se masca adevărul, de a se ascunde știința, ce era realizat în parte prin exclusivismul de clasă și de castă, și în parte concretizat prin misterul cuvântului, — acest procedeu condiționa obligațiunea secretului, iar pe de alta da naștere la concepțiuni, cu cari sânt în relațiune dependentă, care pun înainte obligațiunea cunoașterii aceluși secret. Iată deci

contradicțiunea flagrantă ce sulevă noțiunea utilitară a nepermiterii ignoranței.

Dacă ar trebui o explicare procedeeului, de care vorbeam mai sus, s'ar putea găsi mai multe, în afară de ceea ce rezultă din concepțiunea generală ce se avea de lumea.

Să dăm însă o singură explicare. Ea este în parte psihologică, și este extrasă din *Kabbala* și anume din *Zohar*. Proverbul 13 din § 11 spune că «spiritul fidel ascunde cuvântul». Acest proverb este intercalat în *Ha Idra Rabba Qadisha* (*Marea Sinagogă sfântă*), și el presupune că acel ce merge oscilând dela o idee la alta, relevăază secretul, nu are tăria caracterului. El poate fi neofit astăzi, apostat mâine. De aceia Rabbi Simon zice: «Este scris despre acel om care are fermitatea spiritului: «Spiritul fidel ascunde cuvântul». (Cap. I § 20). Și după această enunțare, *Kabbala* adaugă: «Căci lumea nu rămâne stabilă decât prin secret» (§ 22). Dacă cuvintele acestea au înțelesul lor profund, simbolizând ideia apropierei omului de misterele transcendente ale universului, ele rezumă însă arătările enunțate asupra tendinței de a se păstra vălul misterului asupra tuturor cuceririlor spiritului omesc. Alături de dogma în sine, care era unul din fundamentele activității intelectuale a omului, era însă și un alt fenomen ce se desvolta alături, care făcea parte din procedeeurile practice, din viața comună a omului și a societății. Dacă dogma impunea tăcerea, ca element esențial al însăși concepțiunii în sine, secretul era însă păstrat de chiar modalitatea de viață a omului, izvorând din procedeeurile manifestărilor sociale.

Și atunci întrebarea, ce se impune este aceasta, de a răspunde, cum se putea cunoaște legea. Întreg sistemul științific, schițat mai sus, face imposibilă această realizare. Concepția stabilită a principiilor o îndepărta în mod absolut.

Dar în mod practic, cum se ajungea la această cunoștință. Căci, în cele din urmă omul în societate era obligat a avea această cunoștință. Acest răspuns ne rezervă aceiași surpriză. Nu numai că mijloacele erau insuficiente, inutile și am putea zice inexistente, ba încă și pe calea practică se impunea o stavilă puternică posibilității de a face cunoscută legea. Astfel, de exemplu, după ce jurisconsultii numiți de Justinian au făcut compilațiunea voluminoasă a Pandectelor, în care figura și acest faimos *nemo censetur*, împăratul a adresat mai multe rescripte. Se vede că, pe timpul său studenții în drept aveau un renume cam dubios, din care cauză se bucurau de o poreclă ironică. În adresa sa către Dorotheu, Theodor, Isidor, etc., profesori de drept, Justinian spune: «Noi oprim pe viitor de a se

da studenților numele frivol și ridicul de școlari de două parale, cum li se da înainte. Voim să fie numiți în perpetuitate noii Justiniani». Inșă, în același timp, împăratul era gelos de acest nume și nu a permis ca să iese mulți tineri justiniani din școlile imperiului roman. În adevăr el adaogă în aceeași adresă că voește ca «jurisprudența să nu fie predată decât în orașele regale Roma și Constantinopol, și în celebrul oraș Beryt, pe care le putem cu drept cuvânt numi doicele legilor». Iar în adresa către Senat și popoare, el oprește «expres pe jurisconsultii timpului și pe acei ai viitorului de a scrie vreun comentariu asupra legilor». Chiar dacă pe timpul lui Justinian, am fi avut o societate ideală, care să se fi putut apropria prin inteligență și pătrundere de toate principiile și subtilitățile colecționate în cele trei corpuri de legi ale sale, iar societatea ar fi avut și elementele practice care să poată pune legile la accesul tuturor, se opunea însă comanda împărătească, imperativă și categorică. Edictarea ei era o împiedicare formală chiar pentru cei pregătiți de a putea învăța legile.

Este oare nevoie de a formula imposibilitatea de fapt, ce în toate timpurile s'a opus la adaptarea la știință a maselor mulțimei?

Să cităm câteva cuvinte din *Cuvintele unui revoltat* că «în societatea actuală știința nu e decât un obiect de lux.... care rămâne absolut inaccesibil aproape pentru întreaga omenire». Este o pură întâmplare că aceste vorbe sunt reproduse după Kropotkin, în același timp prinț și nihilist, pentru că ele pot figura în cartea oricărui filosof, sau cercetător. Sânt scriitori cari în chestiunea vizată sunt mai categorici și mai impetuoși și deci critica lor este mai acerbă.

Cu modul acesta, nici nu e nevoie de a pleca dela exclusivismul pentru principiile științei și pentru exprimările ei în textele codurilor, ca o dogmă sacrată, pentru că în cel mai bun caz, când manifestările teoretice ar fi fost antiteza celor existente, încă circumstanțele de fapt și dificultățile vieții zilnice sânt un obstacol și mai mare la extensiunea cunoștințelor legii.

ISIDOR I. BIRNBERG

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. II

Audiența dela 2 Iunie 1910

Președenția d-lui D. CUCULI Președinte

N. Simionescu, recurs corecțional.

Jurământul membrilor ordinului judecătoresc când este cerut.—Confirmarea unui membru al ordinului judecătoresc în funcțiunea ce ocupa.—Dacă e nevoie de un nou jurământ.—(Art. 77 din legea de organizare judecătorească).

Depunerea jurământului pentru membrii ordinului judecătoresc nu e necesară decât la intrarea

în funcțiune, conform art. 77 din legea de organizare judecătorească. Astfel, confirmarea unui judecător într-o funcțiune ce ocupă în momentul punerii în aplicare a noiei legi de organizare judecătorească nu poate fi privită ca o nouă numire care să necesiteze depunerea jurământului.

Deciziunea 1916/910.—Respins recursul făcut de N. Simionescu contra sentinței Trib. Prahova s. II 701/910.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Becescu-Sylvan, în dezvoltarea motivelor de casare; și

Pe d-l procuror Stătescu în combateri.

Deliberând,

Asupra motiunilor I de casare:

«Exces de putere și nemotivarea sentinței Tribunalului intrucât din dovezile administrate la prima instanță nu rezultă nici un fel de culpabilitate asupra inculpatului, iar Tribunalul Prahova s. II judecând în apel, n'a administrat noi probe, deci intru nimic nu se poate motiva sentința prin care apelul inculpatului este respins»

Asupra motiunii II de casare:

«Rea constituire a tribunalului cu violarea art. . din legea modificării unor articole din legea organizării tribunalelor, pusă în aplicare la 1 Iunie 909, intrucât d-l Jude N. D. Hariton, care a luat parte și semnează sentința, fiind numit în postul de Jude de sedință la tribunalul Prahova s. II pe ziua de 1 Iulie 1909, de atunci până azi adică nici la numire nici după numire n'a depus legiuitul jurământ, ceea ce atrage nulitatea absolută a susmenționatei hotărâri»

Având în vedere că recurentul a fost condamnat de judecătoria ocol. II Ploiești la o lună închisoare pentru faptele de furt dela stăpân; că, în urma apelului, tribunalul Prahova, prin sentința supusă recursului, îi reduce pedeapsa la zece zile închisoare;

Considerând că instanța de fond se bazează pe procesele-verbale dresate în cauză și pe depozitiile martorilor ascultați înaintea sa; că, deci, hotărârea este suficient motivată și motivul de casare are a fi respins ca neîntețemat;

Considerând că depunerea jurământului pentru membrii ordinului judecătoresc nu e necesară decât la intrarea în funcțiune, conform 77 l. organizării judecătorești;

Considerând că confirmarea unui judecător, într-o funcțiune ce ocupa în momentul punerii în aplicare a legii de organizare jud. din 1 Iunie 1909, nu poate fi privită ca o numire nouă, de oarece din această confirmare nu rezultă decât stabilirea că acel judecător intrunea toate condițiunile legale spre a dobândi inamovibilitatea creată de lege;

Considerând că, în specie, judecătorul Nicolae Hariton funcționa la 1 Iunie 1909 la tribunalul Prahova și nu era ținut să depună jurământul cu ocazia confirmării sale din 1 Iulie 1909; că, deci, compunerea tribunalului n'a fost viciată din această cauză, iar motivul de casare are a fi respins ca nefondat.

Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. III

Audiența dela 9 Aprilie 1910

Președenția d-lui G. P. PETRESCU, președinte

Pavel Hrisuliu cu Consiliul de igienă și salubritate publică din Constanța

Contencios administrativ. — Art. 4 litera j din legea Curții de casație dela 1905. — Enumerare limitativă. — Cazul dărâmrării unui imobil insalubru de primărie. — Recurs neadmisibil.

Potrivit art. 41 din legea Curții de casație dela 1905, în cazurile prevăzute de litera j de sub art. 4, termenul de recurs este de 20 zile dela comunicarea actului administrativ sau dela notificarea ordinului de executare.

Art. 4 litera j din legea Curții de casație din 1905 cuprinde o enumerare limitativă a cazurilor în cari este deschis recursul direct la secția III-a a Curții de casație, iar între acele cazuri nu este prevăzut și cazul dărâmrării unui imobil de către autoritatea comună, pentru motive de salubritate și siguranță publică.

Deci, este inadmisibil recursul ce are de obiect de a se obliga Primăria să revoace dispozițiunile luate de dânsa pentru dărâmarea unui imobil.

Deciziunea 163/910. — Respinge recursul făcut de Pavel Hrisulis, contra deciziei Consiliului de igienă și salubritate publică din Constanța No. 6 din 19 Septembrie 1909, precum și contra somațiunii Primăriei Constanța No. 51 din 2 Ianuarie 1910, relativ la dărâmarea imobilului numitului recurent din str. Vânători No. 7 din orașul Constanța.

Curtea,
Ascultând pe d-l avocat P. Borș în susținerea și desvoltarea recursului, și
Pe d-l avocat I. Roman în combăteri.

Deliberând
Asupra incidentului ridicat de Primăria orașului Constanța, relativ la tardivitatea recursului de față;
Având în vedere că potrivit art. 41 din legea Curții de casație din 1905, în cazurile prevăzute la litera j de sub art. 4 termenul de recurs este de 20 zile dela comunicarea actului administrativ sau dela notificarea ordinului de executare;

Considerând că, în speță, se constată că somațiunea pentru dărâmarea imobilului a fost comunicată recurentului la 2 Ianuarie 910, iar recursul este făcut la 21 Ianuarie 1910;

Că, astfel fiind, recursul este în termen;

În fond:
Având în vedere recursul făcut de Pavel Hrisulis prin petiția înregistrată la No. 912 din 12 Ianuarie 1910 în contra deciziei cu No. 6 din 19 Septembrie 1909 a Consiliului de igienă și salubritate publică din Constanța precum și în contra somațiunii cu No. 51 din 2 Ianuarie 1910 a Primăriei Constanța, relative la dărâmarea imobilului recurentului din str. Vânători No. 7 din Constanța;

Având în vedere că recurentul își întemeiază recursul său pe dispozițiunile art. 4 litera j din legea organică a Curții de casație din 1905 și invoacă următorul motiv de recurs;

Asupra motivului de casare:

«Că după art. 153 al legii sanitare și art. 47, 50 și 54 ale regulamentului Consiliului de igienă, Consiliul de igienă are competența numai de a da măsurile ce Primăria are de luat cum și de a-i da consiliu reteritoare la sănătatea publică, nu însă și de a ordona dărâmarea clădirii. Deci decizia celui Consiliu dată fără competență când a ordonat dărâmarea, a comis un exces de putere»

Considerând că art. 4 litera j din legea Curții de casație din 1905 cuprinde o enumerare limitativă a cazurilor în cari este deschis recursul direct la secția III a Curții de Casație;

Că, între acele cazuri nu este prevăzut și cazul dărâmrării unui imobil de către autoritatea comună, pentru motive de salubritate sau siguranță publică;

Că în adevăr, art. 153 din legea sanitară, la care se

referă art. 4 litera j § I din legea Curții de Casație, nu prevede decât cazul închiderii sau evacuării unei case ce nu s'ar găsi în condițiuni de salubritate, precum și măsurile necesare pentru îndreptarea locuințelor insalubre, iar nici de cum cazul dărâmrării unui asemenea imobil;

Că, astfel fiind și întră cât recursul de față are de obiect de a se obliga Primăria la revocarea dispozițiunile luate de dânsa pentru dărâmarea imobilului recurentului, acesta nu poate recurge pe calea recursului în casație în contra unei asemenea măsuri;

Că, de aceea, recursul are a fi declarat neadmisibil:
Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI BUZĂU

Audiența dela 13 Martie 1910

Președinția d-lui X. ANDRONESCU, președinte
Smaranda Mereoaica cu Alexandra Costică Nicolescu

Sentața civilă No. 180

Consimțământul soțului. — Dacă legea cere ca acest consimțământ să fie concomitent cu autentificarea actului.

Substituțiune fidei-comisară. — Condițiuni cerute pentru existența ei. — Act de donație. — Dacă ele pot fi revocate sau ratificate fără voința și concursul persoanelor cari au luat parte la confecționarea lui. — (Art. 199, 803 și 829 din codul civil)

1. Consimțământul soțului prevăzut de art. 199 din codul civil, nu se cere de legiuitor a fi concomitent cu autentificarea actului, destul numai ca acel consimțământ să existe la efectuarea actului, pentru ca el să fie valabil.

2. Substituțiune fidei-comisară prohibită există numai atunci când se determină în mod expres o persoană fizică, în favoarea căreia se crează de donator, dispozițiunea, ca donatorul să fie însărcinat de o conservare sau de a i-o remite după cum se exprimă art. 803 din codul civil.

Astfel, mențiunea făcută într'un act de donație, ca imobilul donat, să se lase, după încetarea din viață a donatarilor, fiilor săi, nu constituie o substituțiune fidei-comisară prohibită, de oarece nici nu s'a arătat care anume sunt copiii, existența lor.

3. Acele de donațiune fiind acte sinalagmatice, și prin ele operându-se transmisiunea imobilelor la donator, în afară de cazurile prevăzute de art. 829 din codul civil, ele nu pot fi nici revocate nici ratificate, decât cu concursul și voința tuturor părților cari au luat parte la confecționarea lui.

Tribunalul,

Având în vedere apelul făcut de Smaranda Mereoaica, din comuna Costești, în contra cărții de judecată civilă No. 808/9.6 pronunțată de Judecătoria ocolului I Buzău — desființată prin care se respinge nesustenută opoziția făcută de numita în contra celei cu No. 413/906, iar prin aceasta se respinge ca nesustenută acțiunea intentată tot de numita în contra ficei sale Alexandra Costică Nicolescu cu autorizația soțului său;

Având în vedere că obiectul acțiunei intentate la prima instanță de Smaranda Mereoaica este obligarea intimatei părții Alexandra C. Nicolescu, cu autorizația soțului său, la plata sumei de lei 270, sau 24 galbeni

ce-i datorează conform actului de donație autentificat de acest tribunal la No 10/3 Maiu 1871;

Având în vedere susținerile părților și concluziunile scrise depuse de ele;

Având în vedere că reclamanta, în dovedirea acțiunii sale, se întemeiază pe actul de donație menționat mai sus prin care d-sa; donează fiilor săi Alexandra fosta soție a lui Dobre Ioan Buga, părta în proces- și fiului său Tache Ioan Petrescu-Mereu — tot corpul moșiei sale numită «Bălășoara» cu obligațiunea pentru donatari de a plăti donatoarei câte 32 galbeni pe fiecare an, până la încetarea sa din viață și conform acestui act, reclamanta a cerut admiterea acțiunii;

Având în vedere că părta intimată a invocat ca mijloc de apărare în prim rând, nulitatea actului de donație vorbit mai sus pe motiv că în formă, acest act nu este valabil, întrucât donatoarea Alexandra C. Nicolescu, fiind femeie măritată cu Dobre I. Buga, nu putea accepta donațiunea fără autorizația și consimțământul soțului care urma să ea parte la autentificarea actului și în al doilea rând că actul conține o substituțiune fidei-comisă prohibită, bazându-se în susținerea acestui motiv pe faptul că în partea finală a acestui act de donație, averea donată este izbită de indisponibilitate, întrucât donatoarea prevede că donatarii nu vor putea vinde, ipoteca sau înstrăina în nici un mod această proprietate, spre a o lăsa după moartea lor, copiilor lor;

In ce privește primul motiv:

Având în vedere că, deși prin procesul-verbal de autentificarea actului de donație din 1874, nu se face nici o mențiune că Dobre I. Buga, soțul donatoarei Alexandrina, părta de azi, s'ar fi prezentat înaintea tribunalului ca soț pentru autorizare din această împrejurare, însă nu se poate invoca un motiv de nulitate a actului de oarece, din cuprinsul lui și din petițiunea de autentificare se vede că Dobre I. Buga a consimțit la accepițiunea donațiunei de către soția sa, pentru care a iscălit propriu pe act și în petițiunea de autentificare;

Că, consimțământul soțului prevăzut de art. 199 din codul civil, nu se cere de legiuitor a fi concomitent cu autentificarea actului, destul numai că acest consimțământ să existe la efectuarea actului pentru ca el să fie valabil, ori în speță precum se arată mai sus soțul și-a dat consimțământul în scris pe actul de donațiune înainte de autentificare;

Că de asemenea și intenția părților și a tribunalului a fost să autentifice actul de donație deus, iar nu testament cum se susține, și că numai prin eroare s'a prevăzut în procesul-verbal de autentificare, testament și succesiune în loc de donație, așa dar acest motiv este întemeiat;

In ce privește al doilea motiv:

Având în vedere că în drept, substituțiune fidei-comisă prohibită, există numai atunci când se determină în mod expres o persoană fizică în favoarea căreia se creează de donator dispozițiunea ca donatorul să fie însărcinat de a conserva sau de a i-o remite, după cum se exprimă în termeni destuli de clari, art. 803 din codul civil, cu alte cuvinte se cere ca, în momentul confecționării actului, terța persoană, în favoarea căreia s'a creat dispozițiunea, să existe;

Având în vedere că, din cuprinsul actului de donațiune rezultă că nu este determinată nici o persoană în favoarea căreia să se conserve sau să remite imobilul donat, iar dacă se face mențiune că acest imobil să se lase după încetarea donatarilor din viață fiilor săi, din această frază nu se poate trage concluziunea despre existența unei substituțiuni fidei-comisă prohibite care să se dea loc la nulitatea actului, de oarece nici nu s'a determinat care anume sunt copiii și nici nu s'a făcut dovadă că ei există în momentul facerii actului fie prin concepțiune, fie că ar fi fost născuți (art 803 din codul civil). Că nulitățile, fiind de strică interpretare, nu se pot cerea prin deducțiuni și cum în speță nu se arată de-

terminațiunea terței persoane, nu se poate ca prin deducțiuni să se creeze această persoană așa cum susține părta;

Considerând că, în afară de aceasta, din răspunsurile reclamantei făcute la interogatoriul ce i s'a luat de judele ocolului rural Stălp în ziua de 30 Aprilie a. c., după cererea părții, rezultă că doriința ei (apelantei) nu a fost nici odată de a renunța la renta de 32 galbeni, adăugând că dacă ar fi renunțat la ea ar fi rămas muritoare de foame, nema având altă avere;

Că față cu acest răspuns și cu stipulațiunile actului, urmează să ajungem la concluziunea de interpretare a actului de donațiune în sensul că intențiunea părților și în special a Smarandei Mereoaica, a fost să lase donatarilor uzufructul averii donate cât vor trăi, iar nuda proprietate copiilor acestora, cari nu sunt decât continuatori, iar această interpretare e și echitabilă și juridică fiindcă donatoarea prin această dispozițiune nu a răsturnat întru nimic ordinea succesorala ca să excludă de la succesiune pe copiii donatorilor;

Considerând că părta mai susține că există și un al doilea act de donațiune cu data de 13 Februarie 1896, prin care se revocă dispozițiunile primului act din 1874 și prin care nu se mai stipulează plata rentei creată prin actul prim ordial;

Având în vedere că în adevăr, se constată că la 13 Februarie 1896, s'a autentificat de acest tribunal un nou act de donație intervenit numai între Smaranda Mereoaica ca donatoare și părta de azi, fără ca la acest act să ia parte și T. I. Petrescu-Mereu fiul donatoarei, care concurse împreună cu părta la acceptarea donațiunei din 1874;

Considerând că de la început se pune principiul că în virtutea actului de donațiune din 1874, averea donată a eșit din patrimoniul donatoarei, astfel că nu mai putea dispune de ea prin un alt act, fiindcă s'ar dona aceea ce nu există, art. 801 și 830 din codul civil;

Considerând că cu toate acestea, actele de donațiune fiind acte sinalagmatiche și prin ele operându-se transmitiunea imobilelor la donator, în afară de cazurile prevăzute de art. 829 din codul civil, ele nu pot fi nici revocate nici ratificate decât cu concursul și voința tuturor părților care au luat parte la confecționarea lui, ori, în speță este constatat că, la al doilea act de donațiune nu a luat parte și T. I. Petrescu-Mereu, cel care concurse la facerea primului act din 1874 și astfel fiind, rămâne valabil acest prim act, astfel că și acest argument se găsește neîntemeiat;

Considerând că întrucât actul de donațiune din 1874 este valabil ca formă și ca dispozițiune, acțiunea reclamantei se găsește întemeiată și întrucât părta nu a făcut dovadă achitărei obligațiunei de a plăti reclamantei suma de bani cerută prin acțiune de lei 270, urmează să fie admisă, că de acela și apelul se găsește întemeiat;

Pentru aceste motive, admite apelul, etc.

(s) X. Andronescu; C. M. Șişman.

A apărut: *Noua Lege a Curței de casație și justiție*, adnotată cu modificările anterioare, motivele, desbatările parlamentare, modificările aduse de comiteele delegaților, textele articolelor vechi modificate etc., de d-l C. Tunescu, avocat. Prețul 2 lei.

De vânzare la *Curierul Judiciar* care servește la cere orice cărți de drept române și streine.

Rugăm stăruitor pe abonații rămași în întârziere cu plata abonamentelor, să trimită sumele datorate prin mandat poștal direct la administrația ziarului «Curierul Judiciar» București, fără a mai aștepta înecunoștiințări cari sunt costisitoare, sau să plătească la prezentare numai în mână înecasătorilor: I. RIVEANU pentru provincie; iar pentru Capitală vechiului încasator, sau ajutorul său C. PETCULESCU, în schimbul chitanțelor ce vor emite din registrul cu matei, investite cu ștampila: CURIERUL JUDICIAR.